

De sosiale fo

I Kirkenes er det fokus på økt samarbeid over grensene i nord. Bruken av sosiale medier og det russiske kjøkken, er elementer i søken på samhandling.

Nabointeresse. I Kirkenes er Barents Spektakel 2012, som gikk av stabelen 8.-12. februar, en viktig aktør for samarbeid over grensene. Også i år har forholdet til den sterke naboen i øst stått i sentrum. På Transborder Cafe ble det arrangert paneldebatt om «Russland mellom valgene». Etnolog Ilya Utekhin snakket om Facebook og demokrati.

– Sosiale medier er definitivt viktige og et instrument for politiske protester i Russland. Blant annet fordi det er lov til å stille i stand møter på sosiale medier. Men generelt sett er deres rolle overvurdert, som Evgeny Morozov skriver i sin bok (journ. anm, *The Net Delusion: The Dark Side of Internet Freedom*, (2011)), sier Utekhin til Ny Tid.

Utekhin er overbevist om at Putin vil vinne valget i mars.

– Sannsynligvis til og med i første runde, siden valg i St. Petersburg og Moskva må være «mindre skitne». Nødvendige stemmer

vil sannes inn fra provinser og regioner som Tsjetsjenia, hvor stemmene er under total kontroll og ingen protester er mulige.

– Etter valget vil Putin foreta dekorative endringer for å male over fasaden «russisk demokrati», sier

Utekhin, som også mener at politiske russiske tv-debatter sier mye om situasjonen.

– Putin tar ikke en gang del i det, men sender i stedet sine representanter, sier etnolog Ilya.

Bakst og filosofi

Den norske kunstneren Eva Bakkeslett (bosatt i England), har laget en interessant film kalt *A Magic Tablecloth – A Russian Fairytale*, som vises på Galleriet i Kirkenes fram til 19. februar. Den 40 minutter lange filmen handler om matlagingskunst hos den middelalderne husmøren Nelly, som baker med barnebarnet sitt i Nikel.

Filmen er samtidig et slags dypdykk i russisk kultur.

– Jeg dro til Nikel for å møte en som var kulturinteressert og flink til å bake, sier hun.

Bakkeslett er inspirert av Andrej Tarkovskij sin tilnærming til filmmediet, som han beskriver i sin bok «*Sculpting in Time*» (1987):

–Tittelen sier alt! En filmskaper former i tid og rom. Jeg sanser meg fram. Noen vil nok kalle det en feminin skapelsespro-

sess. Og kanskje er det det. I alle fall er den langt fra lineær og i alle fall ikke firkantet, men til en viss grad selvorganiserende og svært intuitiv, sier kunstneren Eva.

Både barriere og muligheter

Bakkeslett ser på grenser både som en barriere og et skille, men også som et instrument, strenger på en gitar, som smelter sammen ulike element:

– Som kunstner liker jeg å balansere på grenseovergangene - enten det er mellom land og språk, mellom kunst og film eller mellom ulike disipliner. Kunstens store frihet gjør det mulig å veve alt sammen og viske ut grensene: Lage nye harmonier eller dissonanser og å dele et synsfelt som skaper opplevelser fra et videre og utvidet perspektiv.

I barndommen besøkte Bakkeslett Bjørnevatt, som er nært den russiske grensa.

– Derfra kunne jeg se Nikel i det fjerne - som et slags Soria Moria, med sine flotte piper. På den tiden var grensa stengt. Vi ante ikke hva som foregikk bak høye gjerder og strenge vaktmenn med gevær på ryggen. På andre siden, ifølge min russiske tolk Irina, ble de fortalt at nordmenn forgiftet sine barn og at det var farlig her. Men samtidig sa ryktene også noe om at nordmenn var snille, at det var så fine farger der og klær og butikker med mange rare ting.

I filmen viser Eva flere etableringsbilder av Nikel.

– Jeg ønsket å skape et bilde av stedet, den geografiske tilknytningen og kontrasten mellom det kalde og til det lite innbydende ytre og det varme og innbydende indre. Kontrastene er store og nesten uforståelige.

Et mikrokosmos

Som tittelen *A magic tablecloth* tilsier, er både det russiske kjøkken og bordduken

NABO: Tettstedet Nikel med sine 12.000 innbyggere, er den russiske bosetningen som ligger nest nærmest Norge, bare åtte kilometer fra grenselinja. 40 kilometer unna ligger Kirkenes, som blant annet gjennom festivalen Barents Spektakel, har fokus på økt samarbeid over grensene. FOTO: EVA BAKKESLETT

ra

sentral i Bakkesletts film.

– Russiske kjøkken er bittesmå, men sosiale steder, der alt viktig skal skje og kan skje. Akkurat som i eventyrene er det endeløse muligheter. Derfor må bordet være et fleksibelt møbel som forvandles fra det ene til det andre, alt etter hva behovet er. På morgenen når vi kom til Nelly hadde hun alltid varm te, syltet flesk og brød klart til oss, eller nystekte blinis (russiske pannekaker). I neste øyeblikk var duken blitt bakteppe for de mest fantastiske tryllerier der hvetemel, vann, egg, gjær, salt og sukker ble forvandlet til de lekreste piroger.

Nelly er ingen vanlig husmor, men samtidig er hun det likevel, siden det har vært hennes profesjon i mange år, ifølge Bakkeslett.

– Nelly har en svært poetisk uttrykksform - som også er vanlig i det russiske språk. Det er historier, metaforer og vakre poetiske skildringer som befinner seg midt i hverdagen: Midt på kjøkkenbordet - bokstavelig talt, sier Bakkeslett.

Og som en «god russisk hus-tru», lager hun mat til sin mann både morgen og kveld. Hun er også en av disse uvanlige menneskene som har evnen til å la seg begeistre over livet, over møter med andre mennesker og over tilsynelatende tilfældigheter som snur livet på hodet.

I forbindelse med filmingen i Nikel ble Bakkeslett forhørt av FSB, Russlands sik-

kerhetsmyndighet, (tidligere KGB).

– De hadde sett oss med kamera og var mistenksomme. Vi fortalte dem om vår udelte entusiasme for russisk kultur og kontrasten mellom det kalde og ekstreme på

utsiden og det varme på innsiden. De så litt perplekse ut, men smilte og lot oss være i fred. Jeg hadde nesten håpet at de ville se filmene - syv timer med Nelly som baker, avslutter Bakkeslett. ■

FORUM: «Russiske kjøkken er bittesmå, men sosiale steder, der alt viktig skal skje og kan skje», sier filmskaper Eva Bakkeslett. *A Magic Tablecloth - A Russian Fairytale*, vises på Galleriet i Kirkenes fram til 19. februar. FOTO: EVA BAKKESLETT